

NPC-collecties in het openbare groen

Er liggen bij gemeenten al lang geen vierkante rozenvakjes meer in het gras want het onderhoud moest natuurlijker en eenvoudiger. Het laatste vooral vanwege de kosten: het moet wél betaalbaar blijven. Toch kunnen we tegenwoordig binnen een gemeente een grote variatie aantreffen: bloemmakers, struwelen, sierheestervakken, wilde waterkanten en verschillende vormen van formele aanleg al of niet gestoeld op opvattingen uit het verleden.

Zoals gezegd, tegenwoordig mag en kan er van alles in het openbaar groen, mits het in het onderhoud maar betaalbaar is. Wat we echter niet vaak tegenkomen zijn planten-collecties.

Dat is niet zo vreemd. Er moet een geschikte locatie zijn. Het soort collectie moet er geschikt voor zijn. Peperdure sneeuwkllokjes bijvoorbeeld, als collectie, is niet zo'n goed idee. En het belangrijkste is eigenlijk dat er één of meerdere personen moeten zijn die de interesse hebben zo iets op te zetten. En nog iets: het gemeentebestuur moet er achter staan. Bij elkaar nogal wat voorwaarden om aan te vervullen.

De IJsselsteinse collecties

Vroeger was het niet ongebruikelijk dat fruitbomen langs wegen werden geplant. Stoofperen langs een boerenweg was geen vreemd beeld. We komen ze in het buitenland nog wel tegen, met name in Frankrijk, Duitsland en de Balkanlanden. Veel fruitbomen in de

openbare ruimte zijn, door het verminderde economisch nut, de eisen van het verkeer en niet in de laatste plaats het gewijzigde normbesef van mijn en dijn, in Nederland verdwenen.

IJsselstein is van oorsprong een fruitstad en was vooral bekend door zijn hoogstamkersen. Ook werden er veel appels en peren gekweekt. Aan het eind van de jaren zestig bleef aan de rand van een uitbreidingsplan een groepje fruitbomen staan, een overblijfsel van een boomgaard. Het waren zware, breed uitwaaierende Goudreinetten, te mooi om te kappen. Men verwachtte niet dat ze lang zouden overleven in een nieuwbouwwijk. Spelende kinderen, slordige appelplukkers en slecht onderhoud zou hun leven wel bekorten. Nu, 45 jaar later, staan ze er nog steeds in volle glorie.

Het goede voorbeeld van de Goudreinetten werd gevolgd door vier redelijk grote boomgaarden en een aantal rijen vruchtbomen,

Speelplaats in boomgaard Wagenmaker (boven)
Foto: George Otter

Foto onder: bloeiende peren aan de IJsseldijk
Foto: George Otter

die in het plantsoen werden opgenomen. De boomgaarden zijn onderdeel van het plantsoen, vaak met inbegrip van speelplaatsjes. Later zijn de daarin aanwezige rassen vastgesteld. Bij elkaar zo'n vijftig taxa waaronder oude rassen als Herepeer, IJsbout Kruidenier, Kleipeer, Zoete Bloemee en de bekende Sterappel.

Aan het eind van de vorige eeuw waren de plannen gereed om ten zuiden van de oude stad, onder de wind van de oude korenmolen die op de oude stadswal staat, een park met daarachter een nieuwe wijk aan te leggen. Met de molen moest de molenaar echter de kost verdienen. Om te weten wat de mogelijkheden voor een park waren heb ik TNO gevraagd daar een rapport over op te maken.

Waar ik al bang voor was werd bewaarheid: geen bomen hoger dan tien meter. Vul daar maar eens een groot park mee.

IJsselstein fruitstad! Waarom geen fruitpark van appels en peren maar dan zo veel mogelijk rassen. Nu is onderhoud van een fruitboom in verhouding tot andere groensoorten tamelijk kostbaar. Maar door weinig heesters in het park te plannen (iets dat toch al niet bij fruitbomen past) en veel gras en water in het park komen de kosten per ha ongeveer op het standaardniveau. Hierdoor werd dit voorstel door het college met enthousiasme ontvangen.

Aardig bedacht maar nu de uitvoering. Een specialist heeft vanuit heel Europa materiaal van vooral oudere rassen verzameld. Dat hebben we op een eigen kwekerij laten veredelen. Van alle appels en peren zijn er drie stuks opgezet. Eén om in de collectie uit te planten, één als reserve voor het aanslaan van de veredeling en één voor eventuele inboet.

Dit zijn allemaal staande snoeren geworden die aan stalen rekken zijn uitgeplant. Uiteraard voorzien van met popnagels vastgezette naamplaatjes.

In Brogdale, Engeland is met veel moeite een paar honderd taxa entmateriaal gekocht en door derden op hoogstam veredeld. Deze bomen zijn in groepen in de nieuwe wijken uitgeplant. Ook hier staan aan de voet naam-bordjes. Uiteraard 'hufferproof'. De vruchten mogen door de bewoners worden geplukt. Dit past helemaal in de moderne opvatting van het huidige gebruiksgroen.

Bij elkaar staan er nu zo'n 850 rassen appels en peren in het openbare plantsoen. Dit betekent dat de gemeente IJsselstein waarschijnlijk de grootste openbare collecties appels en peren ter wereld heeft.

Daarnaast is er ook nog een kleine collectie *Corylus* aanwezig. Alle drie collecties hebben het NPC-predikaat van de KVBC. □

Boomgaard Saint Remy en Zwijndrechtse Wijnpeer
Foto: George Otter

